

Η Επανάσταση των Ελλήνων

του Αντιναυάρχου ε.α.
Ξενοφώντος Μαυρογιάννη Π.Ν.

Το Ελληνικό Έθνος γιορτάζει με ιδιαίτερη συγκίνηση την επέτειο της Επανάστασης του 1821. Ο απελευθερωτικός αγώνας του ελληνικού λαού αποτέλεσε ιδιαίτερο σταθμό στην ιστορία του νεωτέρου Ελληνισμού καθώς πέτυχε την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους μετά από απουσία αιώνων στον παγκόσμιο πολιτικό χάρτη.

Οι Έλληνες αγωνιστές, τολμηροί μέχρι θανάτου, ύψωσαν το ανάστημά τους όχι μόνο κατά του Δυνάστη, αλλά και κατά της Ευρώπης στην οποία κυριαρχούσε η δύναμη του ισχυροτέρου. Το 1820 η Ευρώπη δεν ευνοούσε τα επαναστατικά κινήματα. Η Ελληνική Επανάσταση ήρθε να ανατρέψει τις αποφάσεις των Μεγάλων ως προς το απολυταρχικό καθεστώς, που επιθυμούσαν να επιβάλουν μετά το τέλος των Ναπολεοντείων πολέμων.

Η Παγκόσμια Έκκληση

Η Ελληνική Επανάσταση άφησε έκπληκτο τον κόσμο ολόκληρο. Το ερώτημα που πλανιόταν στα χείλη των Ευρωπαίων ήταν το πώς ένας μικρός λαός κατόρθωσε μετά από τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς με βάρβαρο Δυνάστη να διατηρήσει την εθνική του συνείδηση, τη θρησκεία, τη γλώσσα του, τον πόθο για την ελευθερία.

Οι κυριότεροι παράγοντες που συνετέλεσαν σ' αυτό ήταν το φιλόθρησκο του Έλληνα, η πολεμική αρετή του, ο ριψοκίνδυνος χαρακτήρας του, το Ναυτικό και οι παραδόσεις του. Σπουδαίο ρόλο έπαιξαν η Εκκλησία, οι Διδάσκαλοι του Γένους, οι Εταιρείες.

Όμως, μόνο με αυτά δεν μπορούσε να αποτιναχθεί ο τύραννος. Χρειάζονταν στρατιωτικές δυνάμεις να καταικήσουν τις οθωμανικές στρατιές και τους στόλους.

«Αρματολοί και Κλέφτες»

Η λέξη «αρματολός» προέρχεται από την ελληνική γλώσσα και σημαίνει τον ένοπλο, το φρουρό του κάστρου καθώς επίσης και τον πειρατή, όχι μόνο των θαλασσών αλλά και των ποταμών. Αρματολίκια δημιουργήθηκαν σε όλες τις κατακτημένες από τους Τούρκους περιοχές στην Ευρώπη και τη Βαλκανική. Ανάμεσα στις υπηρεσίες που πρόσφεραν στην Πύλη, ίσως η σημαντικότερη, ήταν η φύλαξη των επικίνδυνων οδικών αρτηριών και των κλεισούρων (δερβενίων) που οι Σουλτάνοι ή οι τοπικοί άρχοντες την ανέθεταν στους υπό-

δουλους οι οποίοι παρείχαν εχέγγυα για την αφοσίωσή τους στην εξουσία.

Οι «κλέφτες», από την άλλη, ήταν σώματα αντίστασης των υπόδουλων λαών εναντίον της οθωμανικής εξουσίας και η δράση τους αναπτύχθηκε καθόλη τη διάρκεια της τουρκοκρατίας. Την ώρα που οι διάδοχοι του Μωάμεθ του Πορθητή ανέβαιναν στο θρόνο των Σουλτάνων άρχιζε στην Ελλάδα κάτι το μοναδικό, κάτι το πρωτόφαντο στην παγκόσμια ιστορία. Μέσα στην επικράτεια του κατακτητή, κάτω από το βαρύ του πέλμα, ξεπήδαγαν άντρες αντρειωμένοι, ριψοκίνδυνοι που δεν μπορούσαν να ανεχθούν τη σκλαβιά.

Στα ορεινά χωριά, στα μοναστήρια ή ακόμα ψηλότερα, στα απάτητα λημέρια, έβλεπες ξαφνικά να ανασταίνεται η αρχαία Ελλάδα και ας μην είχαν ακούσει ποτέ να μιλάνε γι' αυτή.

Η «κλεφτουριά» ήταν για τον Τούρκο φοβερή πάντα και μυριοκέφαλη, σωστή λερναία ύδρα. Ο θεσμός των «κλεφτών» κατά τον εύστοχο χαρακτηρισμό του Μακρυγιάννη ήταν οι άντρες που αποτέλεσαν τη «μαγιά της λευτεριάς». Μερικές γενιές πριν από την Επανάσταση του '21 θα γίνουν οι πυρήνες των στρατιωτικών σωμάτων αντίστασης κατά του κατακτητή. Απ' αυτούς βγαίνει η γενιά των Κολοκοτρωναίων για να δώσει, με τον Γέρο του Μωριά, καθαρή συνείδηση εθνικού σκοπού στον Αγώνα.

Τα σώματα των «αρματολών» και των «κλεφτών» με τους γενναίους οπλαρχηγούς τους ήταν ο πυρήνας για να δημιουργηθούν χερσαίες δυνάμεις.

Το Ναυτικό

Αναφερόμενοι ειδικότερα στη ναυτική εποποιία του '21 βλέπουμε ότι, όπως προκύπτει από τη μελέτη της ναυτικής ιστορίας της Επανάστασης, αυτή στην αρχή δεν θα επεκτεινόταν, στη συνέχεια δεν θα εδραιωνόταν και αργότερα δεν θα επετύγχανε εάν δεν υπήρχε ετοιμοπόλεμο ναυτικό. Συγκεκριμένα, λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας μας με την πληθώρα των νησιών, χρειαζόταν το ναυτικό για την εξέγερση των παράκτιων περιοχών και των νησιών του Αιγαίου. Στη συνέχεια τα νησιά αυτά χρειαζόνταν το ναυτικό για την προστασία τους. Και, πέραν αυτών, το ναυτικό ήταν αυτό που θα βοηθούσε τις χερσαίες δυνάμεις, θα απέκλειε τα παράκτια τουρκικά φρούρια, θα παρεμπόδιζε τις θαλάσσιες συγκοινωνίες του εχθρού κατά τη μεταφορά στρατού, υλικού και εφοδίων στην Πελοπόννησο, τη Στερεά, την Εύβοια, που αποτελούσαν το στήριγμα της κυριαρχίας τους στην Ελλάδα.

Η Φιλική Εταιρεία γνωρίζοντας την αξία της θαλάσσιας ισχύος είχε θέσει ως πρωταρχικό όρο για την κήρυξη της επανάστασης τη συμμετοχή της νησιώτικης Ελλάδας, και ειδικά των νησιών Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών που είχαν εμπορικούς στόλους, και χρήματα για συντήρηση και ανεφοδιασμό των πλοίων τους.

Ο ελληνικός στόλος, διαθέτοντας περίπου 1.000 σκάφη εξοπλισμένα με 6.000 πυροβόλα και επανδρωμένα με 18.000 έμπειρα πληρώματα, διεκδίκησε βήμα προς βήμα την κυριαρχία στο Αιγαίο. Καταναυμάχησε τον τουρκικό στον Αργολικό Κόλπο, στη Σάμο, στην Αλικαρνασσό, στο Γέροντα, στον Καφηρέα, στη Μεθώνη, στον Πατραϊκό, έξω από το Μεσολόγγι και αλλού. Ανατίναξε με τα πυρπολικά του εχθρικά δίκροτα και φρεγάτες, στην Ερεσσό, στην Τένεδο, στο ακρωτήριο του Γέροντα, στα στενά του Καφηρέα, στην Έφεσο, στη Μεθώνη και σε άλλα μέρη.

Απορεί και θαυμάζει κανείς πώς κατόρθωσαν, μικρά σκάφη τύπου πάρωνα –200 και 300 τόνων– με ελαφρά και μικρού βεληνεκούς πυροβόλα, να αντιμετωπίσουν τα τρίκροτα και δίκροτα, τις φρεγάτες και τις κορβέτες των στόλων της Κωνσταντινούπολης, της Τύνιδας, της Αλγερίας και της Αιγύπτου, με τα βαρέα και μεγάλο βεληνεκούς πυροβόλα τους.

Θαυμάζει και αποκαλύπτεται μπροστά στους απλούς εμποροκαπεταναίους, όπως ο Μιαούλης, ο Τομπάζης, ο Σαχτούρης, ο Αποστόλης, ο Κριεζής, ο Τσαμαδός που κατόρθωσαν να γίνουν περίφημοι ναύαρχοι ισάξιοι –κατά τον Γάλλο ναύαρχο και ακαδημαϊκό Jurien de la Graviere– προς τους μεγάλους Άγγλους και Ολλανδούς ναυάρχους Drake, Tromp, Rhyther. Απλοί ναύτες όπως ο Κανάρης, ο Παπανικολής, ο Πιπίνος, ο Ματρόζος και άλλοι, με την ανδρεία τους και τα πυρπολικά τους έγιναν μεγάλοι μπουρλοτιέρηδες που απέσπασαν τον παγκόσμιο θαυμασμό.

Οι Έλληνες ναύαρχοι κατά τη διεξαγωγή των ναυτικών επιχειρήσεων εμφορούνταν από τις αρχές της ναυτικής στρατηγικής. Επέλεξαν τον ορθό αντικειμενικό σκοπό που ήταν η καταστροφή της εχθρικής δύναμης, όπως διδάσκεται στις Ναυτικές Σχολές Πολέμου.

Αλλά και στο τακτικό πεδίο άφθαστοι αποδείχθηκαν οι Έλληνες ναυτικοί. Η ναυτική επιδεξιότητα στους χειρισμούς των ιστίων σε συνδυασμό με την υπεροχή ταχύτητας των σκαφών τους απέναντι στα εχθρικά, τους έκανε να παίρνουν, κατά κανόνα, απέναντι στον εχθρό την πιο πλεονεκτική θέση ως προς τον άνεμο και να εξαπολύουν τα πυρπολικά τους, εξουδετερώνοντας έτσι το πλεονέκτημα του εχθρού σε αριθμό πλοίων, μέγεθος σκαφών, ισχύ πυρός.

Μη θεωρήσει όμως κανείς ότι ο μακροχρόνιος αυτός Αγώνας είχε μόνο επιτυχίες. Είχε τις αποτυχίες και τις σκιές του. Στις πρώτες ανήκει η αποτυχία του ναυτικού να εμποδίσει τον Ιμπραήμ να αποβιβαστεί στη Μεσσηνία, καθώς επίσης και να ανεφοδιάσει τη φρουρά του Μεσολογγίου. Οι δεύτερες αφορούν στο βασικό ελάττωμα του χαρακτήρα μας, στην τάση που έχουμε για διχόνοια και διαιρέσεις που από αιώνες υπήρξε, δυστυχώς, ένα από τα χαρακτηριστικά της φυλής μας.

Στις αρχές του 1825 παρουσιάστηκαν τα πρώτα σημάδια της κόπωσης του υλικού. Τα πλοία παρουσίαζαν σοβαρές ζημιές λόγω των συνεχών συγκρούσεων τα δε ιδιωτικά κεφάλαια που συντηρούσαν το στόλο είχαν, σχεδόν, τελειώσει.

Όταν, πλέον, το πρώτο τρίμηνο του 1827 η Επανάσταση άρχισε να πνέει τα λοίσθια, λόγω των μεταξύ μας διαφωνιών και της απώλειας από τον ελληνικό στόλο του ελέγχου των θαλάσσιων συγκοινωνιών, εξαιτίας της φυσικής φθοράς των πλοίων και των συνεχών κινήσεων, πάλι η σωτηρία ήλθε από τη θάλασσα. Από τους στόλους των Τριών Μεγάλων Δυνάμεων –Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας– που καταναυμάχησαν τον τουρκικό στόλο στο Ναβαρίνο (20 Οκτωβρίου 1827). Η επέμβαση όμως αυτή επιβλήθηκε μετά από εξάχρονο αιματηρότατο αγώνα των Ελλήνων, μετά τα ολοκαυτώματα της Κάσου, της Χίου, της Κω, των Κυδωνιών, του Ηρακλείου κ.ά., μετά την επική έξοδο του Μεσολογγίου, μετά τα ηρωικά κατορθώματα των Ελλήνων μαχητών σε Ξηρά και θάλασσα. Όλα αυτά ξεσήκωσαν τη διεθνή συνείδηση και δημιούργησαν το φιλελληνικό πνεύμα στους ευρωπαϊκούς λαούς. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι μετά το Ναβαρίνο οι Έλληνες πολέμησαν άλλα δύο χρόνια για να αποκτήσουν την ανεξαρτησία τους, την οποία κέρδισαν με τα ίδια τους τα χέρια, με το αίμα τους.

Από την προσεκτική μελέτη της Ιστορίας προκύπτει ότι, το Ναυτικό του '21, «δεν ανέκρουσε πρύμνα», «δεν κατήσχυνε πλοία τα ιερά». Τα, δε, πληρώματα πολέμησαν με περιφρόνηση προς το θάνατο για την Ελευθερία και την Πατρίδα, έννοιες απόλυτα συνυφασμένες με την ίδια την υπόσταση του Ανθρώπου.